הגדה
של
פסח

ר׳ חיא הגדול ור׳ שמעון בן־חלפתא היו מהלכים
בבקעת ארבל וראו אילת השחר שבקע אורה.
אמר ר׳ חיא הגדול לר׳ שמעון: כך היא גאולתם
של ישראל – בתחלה קמעה־קמעה, כל מה שהיא
הולכת היא רבה והולכת.

אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים · זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים · זכר א

עבדים · זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים · זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים · זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים

בכל
דור ודור
חיב אדם לראות
את עצמו
כאילו
הוא יצא
ממצרים

היום אתם יוצאים בחדש האביב • היום אתם יוצאים בחודש האביב • היום אתם יוצאים בחדש האביב

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ
ומצה. הלילה הזה כלו מצה. שבכל
הלילות אנו אוכלין שאר ירקות. הלילה
הזה מרור. שבכל הלילות אנו אוכלין
בין יושבין ובין מסובין. הלילה הזה
כלנו מסובין אל שלחן אחד. שבכל
הלילות אנו אומרין שאר ספורים.
הלילה הזה ספור אחד:

עבדים היינו לפרעה במצרים ונצא
משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו
לא יצאו אבותינו ממצרים הרי אנו
ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה
במצרים.

ואפילו כלנו חכמים
כלנו נבונים כלנו יודעים את
התורה. מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים. וכל המרבה
לספר ביציאת מצרים הרי זה
משובח.

הנני מוכן ומזומן לקים] המצוה
לספר ביציאת מצרים יחד עם כל ישראל.

ויָקָם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס: וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ ויקוצו מפני בני ישראל: ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך: וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה: וירב העם ויעצמו מאד:

ואפילו

כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו יודעים את התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

משובח.

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך: – ר׳ אלעזר אומר: בפה־רך. בשעה שאמר פרעה «הבה נתחכמה» קיבץ את כל ישראל ואמר להם: בבקשה מכם, עשו עמי היום בטובה. נטל פרעה סל ומגרפה, וכל מי שהיה רואה פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים, היה עושה אף הוא כך. מיד הלכו ישראל בזריזות ועשו עמו כל היום לפי כוחם. כיון שהחשיך העמיד עליהם ונגשים. אמר להם: חשבו את הלבנים. עמדו ומנו אותן. אמר להם: כזה אתם מעמידים לי בכל יום ויום.

וימררו את חייהם בעבודה קשה . . . ובכל עבודה בשדה: – לאחר שהיו עושין מלאכתם בטיט ובלבנים באים לערב לבתיהם לנוח. בא המצרי ואומר לו: צא לקט לי ירק מן הגנה, בקע לי עץ זה, מלא לי חבית זו מן הנהר – הוי: ובכל עבודה בשדה.

מטבלין המרור בחרוסת ואוכלין

ויְהִי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו: ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול: ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך: ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרוג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב במדין: ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה:

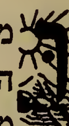
ואפילו

כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו יודעים את התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

משובח.

ויצא משה אל אחיו וירא בסבלותם – היה נותן כתפיו ומסיע לכל אחד ואחד מהם. ראה משא גדול על קטן ומשא קטן על גדול, ומשא איש על אשה ומשא אשה על איש ומשא זקן על בחור ומשא בחור על זקן, והיה הולך ומישב להם סבלותיהם ועושה כאילו מסיע לפרעה.

היו ישראל מקוששים את הקש במדבר ורומסים בחמר ובקש. היה הקש נוקב את עקביהם והדם מתבוסס בחמר.

מֹשֶׁה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חורבה: וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אכל: ויאמר יהוה ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאביו: ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים: ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: ויאמר אני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך ושלחתי את ידי והכיתי את מצרים בכל נפלאותי אשר אעשה בקרבו ואחרי כן ישלח אתכם: ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים:

ואפילו

כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו יודעים את התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

משובח.

ומשה היה רועה – בחנו הקדוש־ברוך־הוא למשה בצאן. אמרו רבותינו: כשהיה משה רבנו רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות נזדמנה לו ברכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיף אתה. הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהג צאנו של בשר־ודם כך – חייך, אתה תרעה צאני ישראל.

ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יהוה אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר: ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את יהוה וגם את ישראל לא אשלח: ויאמר יהוה אל משה אתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו ועברתי בארץ מצרים והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה: ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח: ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד הבקר: ועבר יהוה לנגף את־מצרים וראה את הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על הפתח ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף: ושמרתם את הדבר הזה לחוק לך ולבניך עד עולם: והיה כי תבואו אל

הארץ אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר ושמרתם את העבודה הזאת: והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם: ואמרתם זבח פסח הוא ליהוה אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל: ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה: ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת: ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל: ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים: וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלותם על שכמם:

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף: וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם: ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יהוה מארץ מצרים: ליל שמורים הוא לכל בני ישראל לדורותם: ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים: היום אתם יוצאים בחדש האביב.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו: ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל יהוה: ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים: הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמור חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממותנו במדבר: ויט משה את ידו על הים ויבקעו המים: ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם: וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים: ויט משה את ידו על הים וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד: אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה ויאמרו לאמור אשירה ליהוה כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים:

צאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לועז: היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו: הים ראה וינס הירדן יסב לאחור: ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן: מה לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור: ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן: מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב: ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

רבן גמליאל היה אומר: כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו. ואלו הן: פסח מצה מרור. פסח שהיו אבותינו אוכלים על שום מה: על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים. מצה זו שאנו אוכלים על שום מה: על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם. מרור זה שאנו אוכלים על שום מה: על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים.

כורכין כזית של המצה עם מרור, אוכלין.

הָא לַחְמָא עַנְיָא דִי אֲכַלוּ אַבְהָתַנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם. כָּל דִכְפִין יֵיתֵי וְיֵכֻל. כָּל דִצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָשַׁתָּא עַבְדֵי. לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

איך יירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם. ולמה לא יילחמו על נפשם ועל בניהם. כי המצרים היו אדונים לישראל וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה. ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו. וגם לא היה בהם כוח להלחם עד שקם דור אחר – דור המדבר שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה.

קוּמוּ, תֹּעֵי מִדְבָּר, צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה;
רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה –
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה.
רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נַתַּע בֵּין הֶהָרִים –
וּבַחוֹל טָמַנּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים.
אַל־נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ – נִפְסַח עַל־הַחֲלָלִים!
יִרְקְבוּ בִּקְלוֹנָם סְרוּחִים עַל־צְרֹרוֹתָם,
שֶׁבִּכְתֵפָם נָשְׂאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹתָם.
יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, חֲלוֹם רֹב בְּצָלִים, שׁוּמִים,
דּוּדִים מְלֵאֵי בָשָׂר רַבִּים וַעֲצוּמִים.
עוֹד הַיּוֹם אוֹ מָחָר יַחֲלֹק רוּחַ קָדִים
עִם הָעַיִט גּוּפַת אַחֲרוֹן הָעֲבָדִים.
קוּמוּ אֵפוֹא, נָדִים! עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל־יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עֹז בִּדְמָמָה!
פֶּן־צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו –
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!
אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דֹּבֵר:
«לֵךְ! הַיּוֹם אֶל־אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עֹבֵר!
לֹא! לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים –
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!
כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדַיִם.
וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימֹן, דְּמִי הַצִּיָּה –
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵה־פִיָּה»

אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר א

ת היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכ

בכל
דור ודור
חיב אדם לראות
את עצמו
כאילו
הוא יצא
ממצרים

ר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבי

ת־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית־עבדים • זכר את היום הזה אשר יצאתם ממצרים

שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו: שפוך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם: תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה:

אַל טַל וּמָטָר עַל דְּשָׁאִים וְצַמֶּרֶת
בְּכָל שֶׁיִּדְרֹךְ הַנָּבָל!
אַל מַיִם חַיִּים, – תַּרְעֵלָה מְאֹרֶרֶת
יַשְׁקוּהוּ יְאוֹר וְיוּבָל!

יִקְּרוּהוּ עוֹרְבִים, יִטְרְפֶנּוּ הָעַיִט,
יִדְרֹס אֶת בְּשָׂרוֹ הָאָרוּר!
וּמְטַר דִּמְעוֹתָם שֶׁל גּוֹלִים בְּאֵין בַּיִת
יִהְיוּ לוֹ לְגֶשֶׁם־דִּי־נוּר!

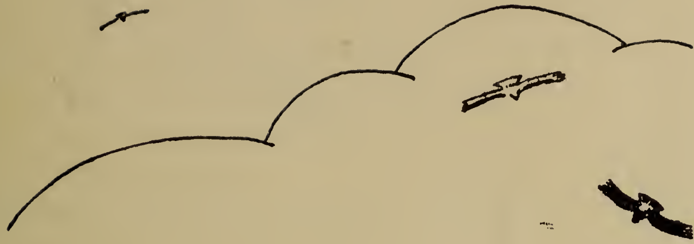
נָקָם יְשׁוּפֵהוּ וּבִתּוֹ עֲלֵי מֶצַח
גַּם קֶבֶר יִמְאַס לְאַמְּצוֹ!
מְנוּחָה יְבַקְשׁוּ עַצְמוֹתָיו אַךְ לָנֶצַח
מְנוּחָה לֹא תִזְכֶּינָה לִמְצֹא!

וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרוץ.

לֹא! אֶת דָּמֵנוּ לֹא נַפְקִיר!
קָדוֹשׁ הַדָּם.
קְדוֹשִׁים חַיֵּי אָדָם.
אֲבָל גַּם אֶת חַיֵּינוּ נְקַדֵּשׁ וְנוֹקִיר,
וְיֵדַע כָּל אוֹיֵב מֵאַחֲרֵי כָל קִיר:
אֶת דָּמֵנוּ לֹא נַפְקִיר!
דָּמֵנוּ כַּמַּיִם עַל כָּל אַדְמוֹת תֵּבֵל...
אַךְ פֹּה לֹא נִהְיֶה כְּעָלֶה נוֹבֵל,
כְּעָלֶה נִדָּף מִכָּל רוּחַ נוֹשָׁבֶת –
פֹּה לֹא כְּצֹאן נִפְגֹּשׁ אֶת הַמָּוֶת!
פֹּה לֹא יַכּוּנוּ בְּשֵׁבֶט עַל לֶחִי,
נָשֹׁר אֶל הַמָּוֶת – וֶנֶחִי.

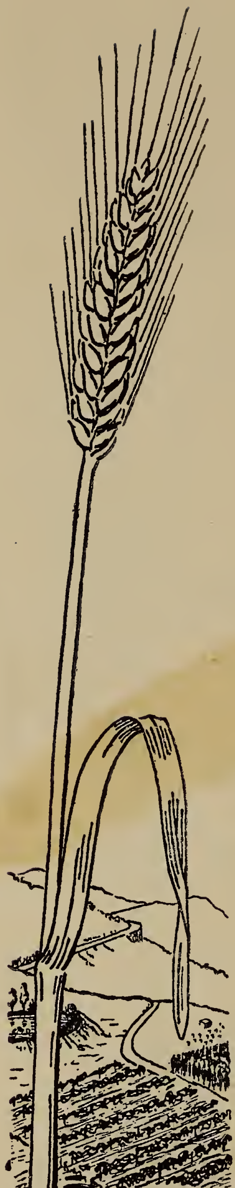
והיא שעמדה לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו.

יְפֵה נוֹף, מְשׂוֹשׂ תֵּבֵל, קִרְיָה לְמֶלֶךְ רָב!
לָךְ נִכְסְפָה נַפְשִׁי מִיַּרְכְּתֵי מַעֲרָב,
הֲמוֹן רַחֲמַי נִכְמָר כִּי־אֶזְכְּרָה קֶדֶם:
כְּבוֹדֵךְ אֲשֶׁר גָּלָה וְנָוֵךְ אֲשֶׁר חָרָב;
וּמִי־יִתְּנֵנִי עַל־ כַּנְפֵי נְשָׁרִים עַד
אֲרַוֶּה בְדִמְעָתִי עֲפָרֵךְ וְיִתְעָרָב!
דְּרַשְׁתִּיךְ וְאִם מַלְכֵּךְ אֵין בָּךְ, וְאִם בִּמְקוֹם
צֳרִי גִלְעָדֵךְ נָחָשׁ שָׂרָף וְגַם־עַקְרָב –
הֲלֹא אֶת אֲבָנַיִךְ אֲחֹנֵן וְאֶשָּׁקֵם,
וְטַעַם רְגָבַיִךְ לְפִי מִדְּבַשׁ יֶעֱרָב!

עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי
תופיך ויצאת במחול משחקים: עוד תטעי
כרמים בהרי שמרון נטעו נוטעים וחללו:
הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי
ארץ בם עור ופסח הרה ויולדת יחדו קהל גדול
ישובו הנה: בבכי יבואו ובתחנונים אובילם
אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה:

והיה באחרית הימים
נכון יהיה הר בית יהוה בראש
ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגויים: והלכו
עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית
אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי
מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים: ושפט בין
הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים
וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא
ילמדו עוד מלחמה:

בשוב יהוה
את שיבת ציון היינו כחולמים: אז ימלא
שחוק פינו ולשוננו רנה: אז יאמרו בגויים הגדיל
יהוה לעשות עמנו היינו שמחים: שובה יהוה את
שביתנו כאפיקים בנגב: הזורעים בדמעה ברנה
יקצורו: הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבוא
ברנה נושא אלומותיו:

שותין כוס ראשונה.

היום אתם יוצאים בחדש האביב • היום אתם יוצאים בחדש האביב • היום אתם יוצאים בחדש הא

פקדת הארץ ותשוקקה

רבת תעשרנה:

תלמיה רוה

נחת גדודיה

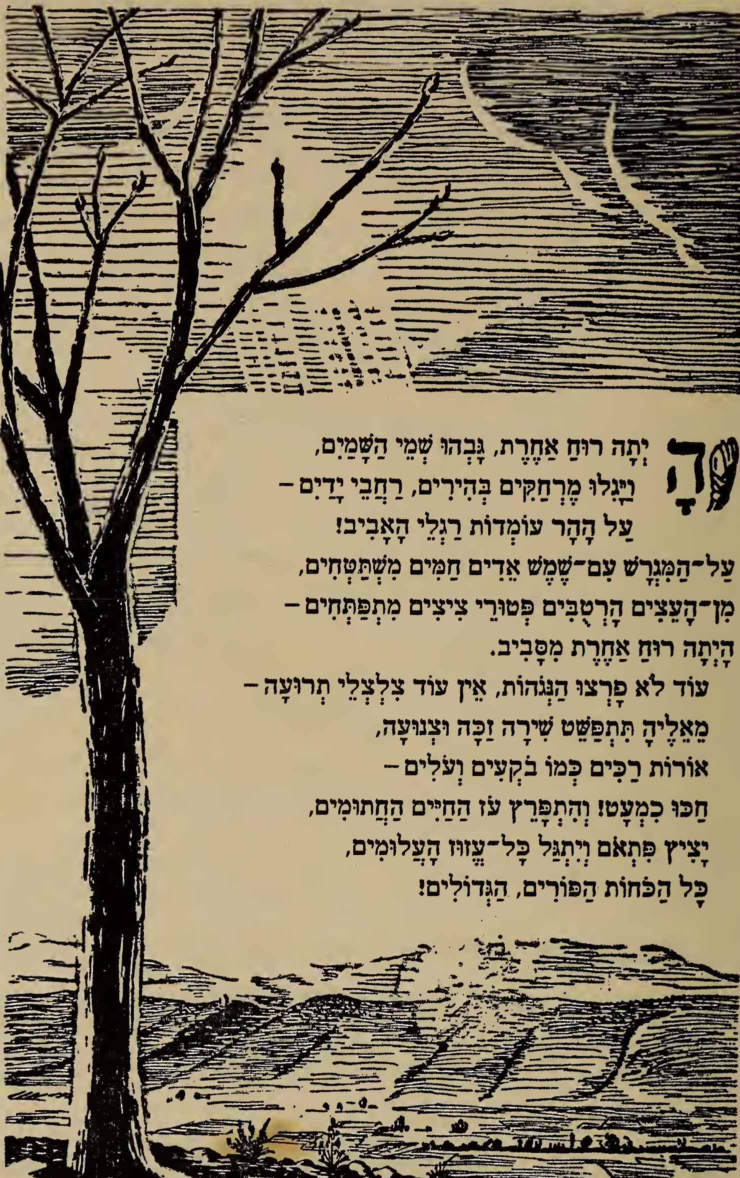
ברביבים תמוגגנה

צמחה תברך:

לבשו כרים הצאן

ועמקים יעטפו בר

יתרועעו אף ישירו:

הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת, גָּבְהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם,
וַיִּגָּלוּ מֶרְחַקִּים בְּהִירִים, רַחֲבֵי יָדַיִם –
עַל הָהָר עוֹמְדוֹת רַגְלֵי הָאָבִיב!
עַל־הַמִּגְרָשׁ עִם־שֶׁמֶשׁ אֵדִים חַמִּים מִשְׁתַּטְּחִים,
מִן־הָעֵצִים הָרְטֻבִּים פְּטוּרֵי צִיצִים מִתְפַּתְּחִים –
הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת מִסָּבִיב.
עוֹד לֹא פָּרְצוּ הַנְּגֹהוֹת, אֵין עוֹד צִלְצְלֵי תְרוּעָה –
מֵאֵלֶיהָ תִתְפַּשֵּׁט שִׁירָה זַכָּה וּצְנוּעָה,
אוֹרוֹת רַכִּים כְּמוֹ בְקָעִים וְעֹלִים –
חַכּוּ כִמְעָט! וְהִתְפָּרֵץ עֹז הַחַיִּים הַחֲתוּמִים,
יָצִיץ פִּתְאֹם וְיִתְגַּל כָּל־עֱזוּז הָעֲלוּמִים,
כָּל הַכֹּחוֹת הַפּוֹרִים, הַגְּדוֹלִים!

כְּתֹנוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגַּן
וּכְסוּת רִקְמָה מַדֵּי דִשְׁאוֹ,
וּלְבוּשׁ תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ.

כָּל צִיץ חָדָשׁ לִזְמַן חָדָשׁ,
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ,
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עָבַר,
מֶלֶךְ עַל כֹּל הוֹרָם כִּסְאוֹ.

יָצָא מִבֵּין מִשְׁמַר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ.
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ עָלָיו –
הָאִישׁ הַזֶּה יִשָּׂא חֶטְאוֹ.

אָבִיב, אָבִיב הִגִּיעַ,
הוֹרִיק שָׂדֶה גַּם כָּר.
כָּל עַיִן הוּא מַפְתִּיעַ
בִּשְׁלַל פִּרְחֵי־הַבָּר.

מֵעַל נָטוּי רָקִיעַ
מַרְהִיב בְּתָכֹל עָמֹק,
לְמַטָּה יָם יַרְגִּיעַ, –
יִשְׁלֶה הוּא כְּתִינוֹק.

וְאוֹר כֹּה רַב וְזֹהַר
וְדוּמִיָּה סָבִיב.
מַבְהִיק מִזִּיו, מְטַהֵר
עוֹלָם נָאֶה, חָבִיב.

עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי לָךְ: כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ: הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ: הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי וּלְכִי לָךְ:

הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים.
לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ.

מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים:
דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם
דָּגוּל מֵרְבָבָה:
חִכּוֹ מַמְתַקִּים
וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים:

אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ
וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ:
לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה
לְכָה דוֹדִי נָלִינָה בַּכְּפָרִים.

מַה יָּפִית, הָאָבִיב!
בַּשָּׂדֶה בָּאָחוּ
הַצִּיצִים יִפְרָחוּ
צָהֳלַת חַיִּים סָבִיב.
מַה יָּפִית, הָאָבִיב,
מַה נָּעַמְתָּ, הָאָבִיב!

מַה יָּפִית, הָעוֹלָם!
יָם דָּגָן פָּתוּחַ
יַךְ גַּלִּים בָּרוּחַ
וּמְאִירִים פְּנֵי הָאֲגַם.
מַה יָּפִית, הָעוֹלָם,
מַה נָּעַמְתָּ, הָעוֹלָם!

מַה יָּפִית, בֹּקֶר אוֹר!
כָּל עָנָף, כָּל עֵשֶׂב
יֵשְׁתְּ מִטַּל הַכֶּסֶף,
יִשְׁתּוּ טַל, יָפִיצוּ מֹר.
מַה יָּפִית, בֹּקֶר אוֹר,
מַה נָּעַמְתָּ, בֹּקֶר אוֹר.

הנה ימים באים נאום יהוה ונגש חורש בקוצר ודורך ענבים במושך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה: ושבתי את שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם ועשו גנות ואכלו את פריהם: ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם:

נברך על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה. נברך על אשר נגאלנו והגענו ללילה הזה לשמח בו ולהסב בו יחד. כן נגיע למועדים ולרגלים הבאים לקראתנו בשלום, שמחים בבנין וששים בעבודה.

אוכלין ושותין כרצונם

חסל סדור פסח כהלכתו, ככל משפטו וחקתו.
כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו.

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי
ואתא שונרא ואכל לגדיא
ואתא כלבא ואכל לשונרא
ואתא חוטרא והכה לכלבא
ואתא נורא ושרף לחוטרא
ואתא מיא וכבה לנורא
ואתא תורא ושתה למיא
ואתא השוחט ושחט לתורא
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט
ואתא הקדוש־ברוך־הוא ושחט למלאך המות.
חד גדיא

ר׳ חיא הגדול • • • ספר האגדה / ויקם מלך חדש • • • שמות א׳ / ויעבידו מצרים • • • ספר האגדה / וימררו מצרים את חייהם • • • ספר האגדה / ויהי בימים ההם • • • שמות ב׳ / ויצא משה אל אחיו • • • ספר האגדה / היו ישראל מקוששים • • • ספר האגדה / ומשה היה רעה את צאן יתרו • • • שמות ג׳ ד׳ / ומשה היה רועה — בחנו הקב״ה • • • ספר האגדה / ואחר באו משה ואהרן • • • שמות ה׳ ו׳ י״ב / ויסעו בני־ישראל • • • שמות י״ב י״ג / וירדפו מצרים אחריהם • • • שמות י״ד ט״ו / בצאת ישראל ממצרים • • • תהלים קי״ד / איך יירא • • • פרוש אבן־עזרא לשמות / קומו תועי מדבר • • • ח׳ נ׳ ביאליק / אל טל ומטר • • • שיר הפליטים / לא! את דמנו לא נפקיר • • • ד׳ שמעוני / יפה נוף • • • יהודה הלוי / עוד אבנך • • • ירמיה ל״א / והיה באחרית הימים • • • ישעיה ב׳ / בשוב יהוה • • • תהלים קכ״ו / פקדת הארץ • • • תהלים ס״ה / היתה רוח אחרת • • • ח׳ נ׳ ביאליק / כתנות פסים • • • משה אבן־עזרא / ענה דודי • • • שיר השירים ב׳ / הנך יפה • • • לפי שיר השירים ד׳ / מה דודך מדוד • • • לפי שיר השירים ה׳ / הנה ימים באים • • • עמוס ט׳.

הוכן בכפר־סאלד, פסח תש״י.

• דפוס הארץ בע״מ, תל־אביב

כפר־סאלד